

**FILMOTECA
PER A LES
ESCOLES**
2024-2025

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

CICLE SOSTENIBILITAT

RESISTIR LA CONTAMINACIÓ,
DESITJAR UN ALTRE MÓN

Sessió de curtmetratges

Material didàctic de la sessió
Recomanada per a 4t ESO, Batxillerat i Cicles Formatius

Filmoteca per a les escoles està adreçat a centres educatius i té l'objectiu de fomentar l'interès d'infants i joves pel cinema, així com de formar els espectadors i espectadores del futur, tot posant en valor el nostre patrimoni cinematogràfic.

Índex

- 5** Fitxes tècniques i sinopsis
- 6** Què treballem?
Persona convidada
- 7** Competències curriculars relacionades
- 8** Vinculacions cinematogràfiques: entre el capitalisme i l'emergència climàtica
- 10** Justícia climàtica
- 12** Les dimensions ètiques de les Estratègies bàsiques de creació d'imatges
- 14** Proposta d'activitats
- 17** Documentació relacionada / Filmografia relacionada
- 18** Glossari

Material didàctic elaborat per:

Fitxes tècniques i sinopsis

Blow!

Neus Ballús

Espanya, 2023. 14'.

Versió Original Subtitulada a l'espanyol (Idioma original: català, anglès, espanyol).

La Mar somia amb poder gravar el so de les balenes. Però quan s'embarca amb un equip que estudia els cetacis, s'adona que per escoltar l'animal més gran del món, cal estar en silenci.

Cuerdas

Estíbaliz Urresola

Espanya, 2022. 30'

Versió Original en espanyol.

Avui la Rita té una reunió important amb les companyes de cant: la coral de dones a què pertany corre perill de dissoldre's perquè han perdut la subvenció municipal amb què llogaven el local d'assaig. No obstant, una de les empreses més grans de la vall, altament contaminant, ha ofert un temptador patrocini al grup que significaria la salvació de la formació. Les dones s'han reunit per deliberar si acceptar o no els diners de l'empresa i les seves desastroses conseqüències.

Material didàctic elaborat per:

Què treballem?

- Vinculacions cinematogràfiques: entre el capitalisme i l'emergència climàtica.
- Justícia climàtica.
- Les dimensions ètiques de les estratègies bàsiques de creació d'imatges.

Persona convidada

Enginyeria Sense Fronteres

L'Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres (ESF) és una associació de cooperació al desenvolupament formada per professionals, docents i estudiants, principalment voluntaris i voluntàries, que treballen per garantir l'accés universal als serveis bàsics, acompanyant el canvi social i l'enfortiment de les poblacions, respectant sempre les característiques culturals i tècniques. Treballen per a construir una societat mundial justa i solidària i per a posar la Tecnologia al servei al desenvolupament humà.

A ESF treballen la interrelació entre l'enginyeria i la cooperació, ja sigui a través de tasques de formació i sensibilització en l'àmbit universitari o professional, projectes de cooperació al desenvolupament al Sud o campanyes d'incidència política al Nord.

Competències transversals

Competència emprenedora

- CE1. Analitzar necessitats i oportunitats i afrontar reptes amb sentit crític, fent balanç de la seva sostenibilitat i valorant l'impacte que pugui suposar en l'entorn, per presentar idees i solucions innovadores, ètiques i sostenibles dirigides a crear valor en l'àmbit personal, social, cultural i econòmic.

Competència ciutadana

- CC1. Analitzar i comprendre idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seva pròpia identitat, així com als fets socials, històrics i normatius que la determinen, demostrant respecte per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb els altres en diferents contextos socioinstitucionals.
- CC2. Analitzar i assumir amb fonament els principis i valors que emanen del procés d'integració europeu, de l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol i de Catalunya i dels drets humans i de l'infant, participant en

activitats comunitàries, com la presa de decisions o la resolució de conflictes, amb actitud democràtica, respecte per la diversitat, i compromís amb la igualtat de gènere, la cohesió social, el desenvolupament sostenible i l'assoliment de la ciutadania mundial.

- CC3. Analitzar i comprendre problemes ètics fonamentals i d'actualitat, considerant críticament els valors propis i aliens, i desenvolupant els seus propis judicis per afrontar la controvèrsia moral amb actitud dialogant, argumentativa, respectuosa i oposada a qualsevol tipus de discriminació o violència —incloent-hi la violència masclista, LGTBfòbica, racista o capacitista— o fonamentalisme ideològic

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

- CPSAA 4. Fer autoavaluacions sobre el propi procés d'aprenentatge, buscant fonts fiables per validar, sustentar i contrastar la informació i per obtenir conclusions rellevants.

Material didàctic elaborat per:

Vinculacions cinematogràfiques: entre el capitalisme i l'emergència climàtica

Fotograma de *Cuerdas*.

Blow! i *Cuerdas*, el binomi de curtmetratges que vertebraren aquest programa didàctic, tenen molt en comú; fins i tot més del que podria semblar en un primer moment. El més evident, potser —però no per això menys remarcable—, és que es tracta de dues pel·lícules escrites, produïdes i dirigides per dones. Dues dones, a més a més, de la mateixa generació, amb una forta identitat territorial i amb una mirada i una forma d'entendre el cinema que implica un llenguatge lliure, socialment compromès i en constant evolució. I ambdues utilitzen eines documentals, de ficció i experimentals per tractar alguns dels temes contemporanis més rellevants, com són el gènere, l'estat d'emergència climàtica, l'extractivisme i les desigualtats socials.

La catalana Neus Ballús va traslladar-se a Vilanova i la Geltrú per explorar el desconegut món dels rorquals que apareixen durant unes setmanes a l'any, durant la primavera, a les costes d'aquesta localitat. Va decidir rodar *Blow!* arran de contactar amb l'associació Edmaktub (una organització sense ànim de lucre, amb seu a Barcelona, que estudia aquests cetacis en perill d'extinció), que van convidar-la a una de les seves expedicions en catamarà. “Vaig trobar-me amb aquest animal de 26 metres i va impressionar-me tota la màgia que es genera entre els científics quan apareix —explica l'autora en una entrevista—. L'animal es detecta perquè hi ha un 'blow', una mena de ràfega d'aire i aigua que expulsa, i just a continuació es produeix un silenci enorme, perquè la balena s'enfonsa i no saps per on sortirà.”¹

Material didàctic elaborat per:

A partir d'aquí, Ballús filma un curtmetratge documental sobre la naturalesa que adopta algunes formes de la ficció (per exemple, la manera com tracta el personatge de la Mar, una jove voluntària d'Edmaktub obsessionada amb enregistrar el so de les balenes, una tasca complexa, ja que els humans hem envaït i contaminat el medi marí, i no parem de fer soroll amb la nostra activitat econòmica). Fins i tot, adopta alguns elements del cinema experimental (tractament del so a partir de gravacions amb hidròfons, imatges amb càmera subaquàtica, etc.) amb en la seva forma d'ampliar els límits del llenguatge audiovisual i la narrativa convencional, per fer-lo més sensitiu i experiencial.

La basca Estibaliz Urresola, al seu torn, va escriure *Cuerdas* després d'assistir com a espectadora a unes jornades sobre ecofeminisme. Allà va escoltar el testimoni de dones provinents de diversos països i que "compartien les seves experiències de lluita contra distintes agències, institucions, empreses i transnacionals per tal d'intentar garantir la qualitat de vida en les seves comunitats. [...] Vaig escoltar —va dir la directora en un debat sobre la pel·lícula— amb atenció la ponència d'una metgessa de Muskiz que, durant dècades, havia comprovat els efectes devastadors de la contaminació per la salut, no sols de les persones sinó també del teixit social del seu poble. El seu relat contenia tot el necessari per a explicar aquesta apassionant història que em convidava a reflexionar sobre la importància de la cooperació, la sororitat, la salut i la cura de la vida. Així va ser com vaig crear un personatge de ficció anomenat 'Rita', que m'ha permès vehicular nombrosos testimoniatges, detalls i casos reals de les entrevistes realitzades des de llavors".² Així doncs, tot i que es tracta d'una ficció, l'acció se situa en un poble amb problemàtica real (els problemes de salut i convivència provocats per la refineria

de Petronor a la localitat de Muskiz, a Biscaia), construint el relat a partir d'una base documental. A més, moltes de les protagonistes són actrius no professionals, del grup de teatre Juego de Damas i la Coral de Mujeres de San Fuentes.

Per tant, totes dues realitzadores juguen amb la realitat i la ficció per tractar temes d'importància i denuncia social. Però els vincles entre aquests dos treballs van molt més enllà, en la mesura en que els dos pretenen ser un megàfon per aquelles veus que el sistema patriarcal i la macroeconomia neoliberal, especista i extractivista silencien. Neus Ballús denuncia que "les balenes ja no s'escolten entre elles per la nostra culpa, som una plaga. [...] Alguns estudis mostren que les balenes estan començant a cantar més fort per a poder-se comunicar entre elles". Estibaliz Urresola, per la seva part, manifesta que "les dones d'edat avançada normalment han desaparegut del relat audiovisual". Aquesta condemna al silenci i a la incomunicació dels cetacis guarda relació amb la que històricament han sofert les dones, encara més si són d'edat avançada i han estat criades sota el franquisme, com les dones reals que formen a *Cuerdas* la coral de cant condemnada a desaparèixer si no romanen mudes davant l'activitat contaminadora d'una gran empresa. El tema principal del primer curtmetratge és la contaminació acústica i la necessitat d'un silenci reverencial davant la natura. El del segon és la necessitat d'alçar la veu contra la injustícia climàtica, per la dignitat i el respecte a la vida.

1. Entrevista a La Vanguardia (<https://www.lavanguardia.com/cultura/20231108/9362174/neus-ballus-balle-nas-documental-blow-plaga.html>)

2. <https://www.youtube.com/watch?v=ZPg3CztaNBg>

Justícia climàtica i ecofeminisme

La comicitat i la ironia amb rerefons crític són habituals en el cinema d'Aki Kaurismäki.

Un dels aspectes més destacables de les dues peces audiovisuals és l'acurat treball de so. Si en el cas de *Blow!* el soroll humà que afecta negativament la vida de les espècies marines és omnipresent, a *Cuerdas* és el monstruós i abominable brogit d'una refineria de petroli situada al mig d'un poble la que afecta negativament en la vida i la salut dels seus habitants.

La primera seqüència del curt d'Urresola mostra una finestra oberta i a la Rita, el personatge protagonista, apressant-se a tancar-la. Acte seguit, amb l'ajuda d'un raspall i un recollidor, neteja (i guarda com a prova) una considerable quantitat de polsim negre, un evident ròssec de la pol·lució de la refineria que penetra a casa seva. La segona seqüència ens introdueix breument al final d'un assaig del cor de dones del poble on canta la Rita, per passar després al fort enfrontament que divideix les companyes entre qui justifica acceptar el finançament de la petroliera per assegurar la continuïtat de la seva associació i les que

es neguen a blanquejar l'empresa que les fa emmalaltir, defensant rebutjar els seus diners bruts per dignitat. L'acalorada discussió acaba per barrejar-se amb els interessos personals, produint-se una situació de disconformitat amb el soroll, la brutícia i les xemeneies sempre fumejants de fons, com si d'un personatge més es tractessin. Mentrestant, la Rita manté una opinió passiva: observa i guarda silenci, sense donar-nos a conèixer la seva opinió respecte al conflicte. A mesura que la pel·lícula avança, anem descobrint que la dona té un altre conflicte a casa, amb un fill terminalment malalt per culpa de l'empresa que li exigeix silenci per a no perjudicar el seu procés d'indemnització, i un net que es veurà obligat a perpetuar el perillós cercle laboral si no l'hi concedeixen. Al final, quan la Rita trenqui per fi el seu silenci i emeti el seu vot negatiu amb una argumentació implacable, a aquest acte de valentia, d'ètica enfront del poder, li succeirà un silenci reverencial comparable al provocat per les balenes quan se submergeixen.

Material didàctic elaborat per:

Val a dir que Begoña Suárez, l'actriu amateur que interpreta a la Rita, és en la vida real —als seus 93 anys i pertanyent a una generació de dones silenciada durant dècades— la presidenta de l'associació mediambiental Meatzaldea Bizirik, que treballa per defensar el medi ambient, el teixit social i la salut dels seus pobles davant l'impacte d'empreses com Petronor.

La justícia climàtica fa referència a la desigual responsabilitat històrica que tenen els països i les comunitats respecte a la crisi climàtica. Suggereix que els països, els diferents sectors i les empreses que s'han enriquit gràcies a activitats altament contaminants tenen la responsabilitat d'ajudar a les persones que es veuen perjudicades pels efectes del canvi climàtic, en particular als països i les comunitats més vulnerables, que solen ser les qui menys han contribuït a la crisi. Aquest concepte recorda que ni les responsabilitats ni les conseqüències es reparteixen per igual. Les persones i països més empobrits a causa del colonialisme i l'extractivisme dels països del nord —el denominat Sud Global— són les que més estan sofrint aquesta crisi, malgrat ser precisament les que menys responsabilitat tenen. Reconeix l'existència de desigualtats socioeconòmiques i estructurals com, per exemple, que els efectes del canvi climàtic incideixen amb més gravetat en les dones, atès que tenen accés a menys recursos per a adaptar-se i fer front als canvis bruscos. També la desigualtat intergeneracional: els i les joves d'avui no han contribuït a la crisi climàtica de manera significativa, però es veuran greument perjudicats pels efectes d'aquesta a mesura que avanci la seva vida.

Amb *Blow!*, a més de tenir un caràcter reivindicatiu sobre el problema que suposa la presència de plàstics al Mediterrani, Neus Ballús adverteix: “Som conscients del problema dels plàstics al mar, però no de la contaminació acústica”. La Mar, la noia protagonista, té dificultats per a escoltar els sons de les balenes,

perquè sota l'aigua hi ha moltíssim soroll, la qual cosa confon als animals marins i ajuda a accelerar la seva extinció (la majoria dels rorquals moren a causa de l'impacte amb les embarcacions mercants). Al seu curtmetratge, el més important no és tant veure les balenes com intentar escoltar-les: un acte molt més proper a la comprensió real i a la comunicació entre espècies. D'altra banda, l'autora considera que la fascinació que desperta la balena “no és només per la seva grandària, sinó també per la gran humilitat que demostra en relacionar-se amb el mitjà, molt diferent de com ho fem els humans. Elles no produeixen cap mena d'impacte negatiu en l'aigua”. Els animals, afegeix, poden ensenyar-nos aquesta humilitat perquè tenen “una total absència d'ambició de poder desmesurada, que és precisament el que ens està portant cap a l'autodestrucció”.

L'ecofeminisme, segons la definició que fa la confederació Ecologistes en Acció, “és un corrent de pensament i d'activisme que analitza críticament les creences que apunten el model de vida ecocida, patriarcal, capitalista i colonial, que denuncia els riscos als quals sotmet a les persones i a la resta del món viu i proposa mirades alternatives per a poder revertir aquesta guerra contra la vida. L'ecofeminisme és plural i es presenta de formes molt diverses, encara que té una sèrie de trets que li són comuns. Tots els ecofeminismes sotmeten a revisió els mites que provoquen i mantenen la falsa fractura entre les societats humanes i la naturalesa i els cosos. Desconstrueixen i reformulen conceptes com el d'economia, producció, progrés, treball o individu. Tracten de revertir una cultura jeràrquica, que considera que unes vides valen més que unes altres, i que sotmet amb violència tot el que pretengui posar límits a la maximització del benefici”.³

3. <https://www.ecologistasenaccion.org/areas-de-accion/ecofeminismo/>

Les dimensions ètiques de les estratègies bàsiques de creació d'imatges

Albirament d'una balena a Blow!

És molt possible que els i les alumnes que no estiguin familiaritzats amb els llenguatges cinematogràfics més autorals i poc comercials de les noves fornades de realitzadores els hi sorprenguin algunes decisions relatives a l'aspecte visual, els tipus de pla i la durada d'aquests, l'ús de plans seqüència en lloc del muntatge, l'ús de càmera tremolosa en comptes de fixa, la narració cuinada a foc lent, l'elecció d'unes protagonistes poc 'normatives', la interpretació no professional de les actrius, el

guió poc convencional, la utilització immersiva del so, l'absència de banda sonora musical o l'ús d'un llenguatge documental comú en les dues pel·lícules d'aquest programa.

Totes aquestes eleccions per part de les directors responen a preguntes del tipus: és possible parlar d'emergència mediambiental i neocapitalisme sense plantejar-se com filmar-lo? Pot desvincular-se l'ètica de l'estètica? Com pot filmar-se una pel·lícula sense

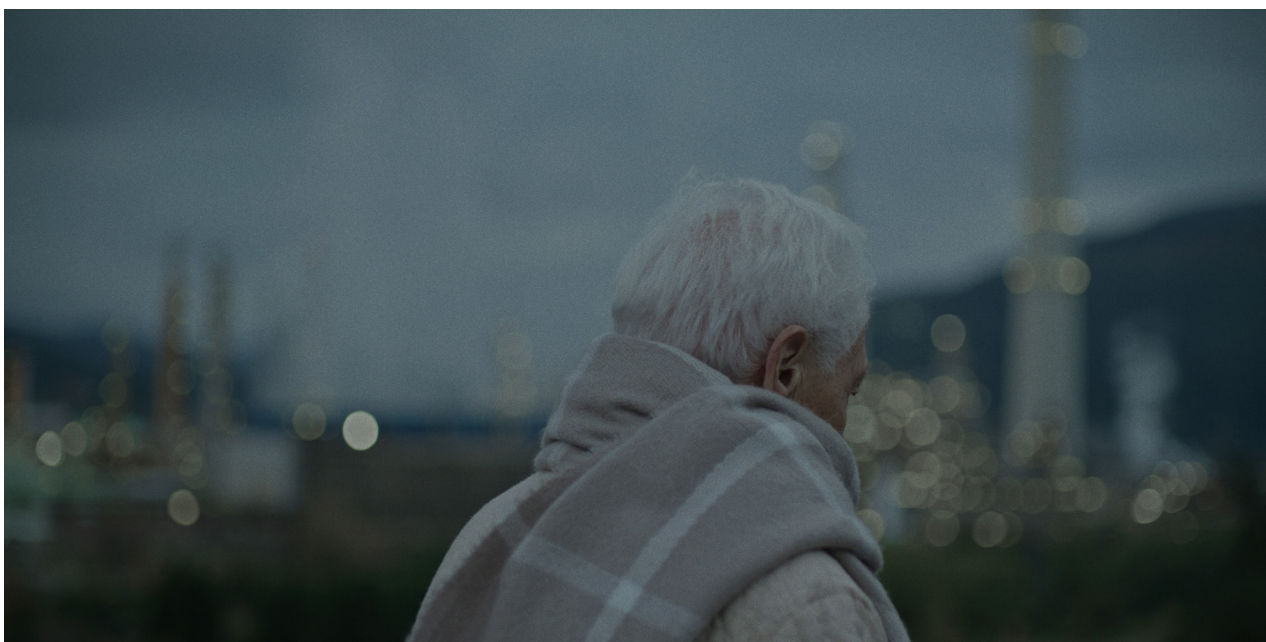
Material didàctic elaborat per:

reproduir les condicions d'explotació i dominació, els aspectes comercials als quals el cinema ha de respondre com a indústria i les estructures narratives convencionals del relat cinematogràfic?

En el cas de *Blow!*, com afirma la directora, aquestes qüestions estan presents des de l'elecció del format curtmetratge “gairebé com una qüestió ecològica, perquè no necessitem més continguts audiovisuals. Estem vivint en un moment amb tants minuts i hores, que volen que consumim només pel fet de consumir, que va semblar-me molt més net explicar aquesta història en només catorze minuts. I és una cosa que va fer-me pensar: si tots els cineastes filméssim només el que sentim que cal filmar, potser faríem una bona neteja”. També, com assenyalàvem en el punt anterior, és significativa, a un nivell més metafòric i conceptual, la importància de l'escolta per sobre de la mirada, ja que l'acte de limitar-se a mirar amaga qüestions més relacionades amb la dominació i l'apropiació que amb la veritable comprensió. Finalment, i per citar només alguns aspectes relacionats amb l'ètica darrere de l'estratègia de creació d'imatges a *Blow!*, el més impor-

tant va ser “no intervenir en el treball dels científics. Quan apareix una balena tenen un treball a dur a terme i no podíem molestar-los amb la nostra presència. Va ser difícil i alhora bonic, perquè forma part d'aquesta idea del respecte, de fer el que puc, el que em deixen i fins on puc arribar”.

Pel que fa a *Cuerdas*, com ja hem assenyalat, el sol fet de donar la veu protagonista a una dona pertanyent a una generació, les de les nostres àvies o besàvies, històricament silenciades i invisibilitzades, del tot alienes al relat audiovisual i cinematogràfic, parteix ja d'una decisió molt conscient. La Rita té molt poc diàleg, però el personatge està descrit a la perfecció gràcies a una direcció centrada en veure el món a través dels seus ulls i, especialment, en la interpretació de l'actriu —no professional i presidenta d'una organització ecologista— Begoña Suárez. El guió d'Urresola, a més a més, malgrat l'aposta per la ficció per fer d'un problema local una història universal, va ser escrit a partir de nombroses entrevistes a metges i persones afectades per la contaminació, que van permetre que el relat es construís sobre una base real i un posicionament ètic, estètic i polític.

Rita, la protagonista de *Cuerdas*.

Material didàctic elaborat per:

Proposta d'activitats

Abans del visionat:

- Per tal de posar en context a l'alumnat, dividirem la classe en dos grups. Un d'ells haurà de buscar informació sobre Petronor i la refineria de Muskiz (Musques, en castellà). Quin és el seu origen? Quins problemes per la salut ha ocasionat al llarg de la seva història? Poden buscar informació d'associacions com Meatzaldea Bizirik i llegir articles com aquest: <https://www.elsaltodiario.com/saltamontes/vivir-junto-a-una-refineria>

L'altre grup haurà de recavar informació sobre els cetacis que cada any visiten les costes catalanes, sobre com d'amenaçada està la seva existència i la feina d'associacions com EDMAKTUB (Nota: Edmaktub compta amb activitats educatives i material informatiu. El professorat podeu contactar amb l'organització per possibles activitats o visites. <https://edmaktub.org/participar-en-el-proyecto/>)

Seguidament, els dos grups compartiran a classe el resultat de les investigacions. Serà convenient explicar abans o després del visionat que la Rita, la protagonista de *Cuerdas* és en realitat la presidenta de Meatzaldea Bizirik, i la Mar, el personatge central de *Blow!*, una voluntària d'EDMAKTUB.

- Dividirem l'alumnat en dos grups, una part de l'aula haurà de cercar informació sobre el moviment Futuro Vegetal i els altres sobre Extinction Rebellion. Un cop la informació cercada s'haurà de compartir amb la resta de la classe i fer una lectura conjunta del següent article en què s'explica per què la Fiscalia General del Estado ha considerat les accions d'aquests dos moviments com a possibles "amenaces": <https://www.elsaltodiario.com/libertades/fiscalia-enmarca-delitos-terrorismo-antifascismo-acciones-futuro-vegetal-extinction>

Un cop la lectura de l'article feta, caldrà que cada grup elabori un document de "defensa" donant motius del perquè aquestes acusacions segurament són errònies, de cara al judici exposat a l'article. L'objectiu és identificar amb quin rebuig social/estructural topen les seves lluites.

- El moviment estudiantil Fridays for Future compta, a Barcelona i altres ciutats, amb programes d'activitats que poden ajudar-nos a conscienciar i mobilitzar a l'alumnat: <http://diadeladiversitat.cat/es/programa-dactivitats/>

*Activitat adaptada de la maleta de recursos pedagògics de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR)

Material didàctic elaborat per:

Després del visionat:

- El greenwashing consisteix a orientar la imatge de màrqueting d'una marca o empresa cap a un posicionament ecològic, mentre que les seves accions van en contra del medi ambient. Després d'explicar una mica aquest concepte (veure l'apartat Glossari) i aquesta tàctica de rentat d'imatge a classe, projectar les següents campanyes publicitàries (podem buscar-ne més):

Estrella Damm

<https://www.youtube.com/watch?v=gINHW2YopcA>

IKEA

<https://www.youtube.com/watch?v=qA4GQDUgQBc>

Mercadona

<https://www.youtube.com/watch?v=swvM6VcvJA0>

A continuació, per grups, l'alumnat haurà de fer una recerca buscant l'impacte ecològic i social que causen aquestes empreses. Quin és l'objectiu real d'aquestes campanyes publicitàries? Tot seguit, els grups compartiran els resultats a classe. Guarden aquestes campanyes i estratègies alguna similitud amb el que intenta fer la refineria finançant el cor de Cuerdas per netejar la seva imatge?

- Imitant a la Mar, la jove voluntària que intenta enregistrar el so dels cetacis a Blow!, sortirem amb els alumnes a fer una petita excursió a l'entorn natural que tinguem més a prop (en el cas de localitats més petites podem anar a un camp proper, a la platja si el centre està a prop de la costa o bé a un parc). Amb els telèfons mòbils (o gravadores de mà més professionals, tipus Zoom, si en tenim. És important que no faci gaire vent o que utilitzem paravents per micròfon), els i les alumnes enregistraran peces de so ambient d'alguns minuts de duració, intentant captar el cant dels ocells o la remor del mar.

Després, amb els paisatges sonors enregistrats, farem una escolta col·lectiva a classe. Quins sons s'han enregistrat que no pertanyen a l'àmbit natural? (cotxes a l'autopista, tractors, vaixells, fàbriques, contaminació acústica, etc.). Com afecta aquest soroll a la vida animal? I a la salut de les persones? Debatre-ho a classe.

- Aprofitant l'excursió, demanarem als i les alumnes que gravin amb les càmeres del mòbil (o càmeres més professionals, per grups), sempre de forma respectuosa, petits documentals de naturalesa a partir de la vida animal i vegetal que trobin al camp o al parc (insectes, plantes, ocells, etc.). Després hauran

de muntar petites pel·lícules fent servir els àudios enregistrats en l'exercici anterior, de manera que contrastin la vida natural amb l'impacte que té per ella l'activitat humana.

- Parlem amb les àvies i les besàvies! Cada alumne parlarà amb una dona gran de confiança que tingui a l'abast (pot ser una familiar o una veïna), i li farà una breu entrevista amb preguntes tipus: Com són els records dels paisatges naturals? I els urbans? Com són ara en comparació? S'ha viscut mai una situació climàtica com l'actual? (sequera, calor extrema, climatologia extrema...). A què es pot deure aquest canvi? Si provenen d'un àmbit industrial, com era conviure a prop d'una fàbrica? Si són de l'àmbit rural, com els hi afectaven, per exemple, els purins? Com poden haver afectat aquests canvis a les persones? Recorden alguna injustícia o abús de poder que van haver de callar-se?... Compartir els resultats més significatius i reveladors amb el grup. Si trobem algun cas particularment interessant, podem convidar-la a explicar la seva experiència a classe.

Material didàctic elaborat per:

Documentació relacionada

- [Cambio climático, extractivismos y género: crisis entrelazadas dentro del desarrollo](#)
- [Càpsula 6. Justícia Climàtica, un recurs pedagògic de Servei Civil Internacional](#)
- [Catàleg d'activitats d'Enginyeria sense Fronteres](#)

Filmografia relacionada

- ***La plaga*** (Neus Ballús, 20123)
- ***20.000 especies de abejas*** (Estibaliz Urresola Solaguren, 2023)
- ***Erin Brockovich*** (Steven Soderbergh, 2020)
- ***La princesa Mononoke*** (Hayao Miyazaki, 1997)
- ***Hija de la laguna*** (Ernesto Cabellos Damián, 2015)
- ***Honeyland***, Tamara Kotevska, Ljubomir Stefanov, Macedònia, 2019.
- ***Among Giants***, Rainhouse Cinema, EUA, 2013.
- ***Yukon Kings***, Emmanuel Vaughan-Lee, EUA, 2013.
- ***La mujer de la montaña***, Benedikt Erlingsson, Islàndia, 2018.
- ***Los espigadores y la espigadora***, Agnes Vardá, França, 2000

Material didàctic elaborat per:

Glossari

Extractivisme: explotació d'una gran quantitat de recursos naturals (com per exemple a partir de l'extracció d'hidrocarburs, mines o monocultius extensius) normalment per part d'empreses transnacionals, per exportar-los a altres territoris. Es fa de forma agressiva tant al l'espai natural on s'actua com per la gent que hi viu.

Capitalisme: sistema econòmic basat en relacions d'explotació i espoli, l'objectiu del qual és la recerca del major guany possible a través de la reducció progressiva de costos. Se sustenta en l'estructura patriarcal de la societat.

Colonialisme: sistema polític i econòmic que es basa en la dominació i explotació d'un estat a una colònia. Actualment, el concepte colonialisme o neocolonialisme es refereix a un control exercit sobretot a partir de les relacions mercantils i imperialisme cultural.

Patriarcat: històricament, el terme ha estat utilitzat per designar un tipus d'organització social en el qual l'autoritat l'exerceix l'home cap de família, amo del patrimoni, del que formaven part els fills, l'esposa, els esclaus i els béns. La família és una de les institucions bàsiques d'aquest ordre social.

Greenwashing o "rentat d'imatge verd": Procés pel qual governs, empreses o organismes despleguen estratègies comunicatives o de màrqueting per fer creure que les seves políti-

ques, productes o serveis són en benefici del medi ambient, quan no tenen altre objectiu que millorar la seva reputació, tapant el veritable motiu pel qual han estat creades aquestes lleis (en un marc d'explotació colonial, si es tracta d'un país colonial; per vendre, si es tracta d'una empresa, etc.).

Punt de vista: expressió que té tres accepcions:

- **Punt de vista ideològic:** Expressa una opinió sobre alguna cosa.
- **Punt de vista visual:** Indica el lloc des d'on es veu el que mostra una imatge. S'identifica amb la mirada que ens dona a veure alguna cosa. En cinema hi ha dues fonts perceptives, una visual i una altra sonora. Per diferenciar-les s'utilitza el terme ocularització, que indica la relació entre el que mostra la càmera i el que veu un personatge. El terme auricularització s'aplica a la relació entre les informacions auditives i els personatges.
- **Punt de vista narratiu o focalització:** Expressió utilitzada en narratologia per indicar la manera d'organitzar el saber narratiu de la instància narradora. Poden produir-se tres modalitats. Focalització zero, quan la instància narradora és omniscient; focalització interna, quan el saber queda restringit al punt de vista d'un personatge, i focalització externa, quan el saber és menor que el dels personatges.

Dades de contacte

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 198

<https://filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

<https://filmotecaescoles.blog.gencat.cat>

Drac Màgic

drac@dracmagic.cat

T 93 216 00 04

www.dracmagic.cat